

In de Luwte

De Ervaren Kwaliteit van de Opvoedomgeving en Levenstevredenheid van
Alleenstaande Gevluchte Jongeren in de Nederlandse Procesopvang

Renske C. Broeders

Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen,
Master Orthopedagogiek

Studentnummer:	S5801680
Eerste begeleider:	Dr. A.E. Zijlstra (Elianne)
Tweede beoordelaar:	L. Vincent, MA (Leo)
Datum:	6 Juli 2025
Totaal aantal woorden:	7934

Samenvatting

Het aantal alleenstaande gevluchte jongeren in Nederlandse procesopvang is in de laatste jaren drastisch toegenomen, net als de wachttijd op een asielbeslissing en lengte van hun verblijf in deze procesopvang. Dit onderzoek had als doel inzicht te geven in hoe deze jongeren de kwaliteit van hun opvoedomgeving en hun levenstevredenheid ervaren, en welke demografische en contextuele factoren hiermee samenhangen. Deze explorerende cross-sectionele studie werd uitgevoerd onder 51 alleenstaande gevluchte jongeren die verbleven in de Nederlandse procesopvang. De dataverzameling vond plaats met behulp van de *Best Interest of the Child Self-Report* (BIC-S), een instrument gebaseerd op 14 opvoedcondities die essentieel zijn voor de optimale ontwikkeling en bescherming van jongeren (Zijlstra et al., 2023). Er is gebruikgemaakt van beschrijvende en verklarende statistische analyses. De resultaten laten zien dat deze jongeren gemiddeld een lagere beoordeling gaven aan de kwaliteit van hun opvoedomgeving en minder tevreden waren met hun leven dan Nederlandse leeftijdsgenoten. *Herkomst, leeftijd en het aantal verhuizingen binnen de asielopvang* bleken samen belangrijke voorspellers van de verschillen in de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving. *Herkomst* bleek daarnaast ook een voorspeller van verschillen in levenstevredenheid. De bevindingen onderstrepen het belang van een cultuurresponsieve en een op leeftijd gerichte benadering in praktijk en beleid, evenals het beperken van verhuizingen binnen de asielopvang. Structurele monitoring van deze tot nu toe onderbelichte doelgroep wordt aanbevolen. Longitudinaal vervolgonderzoek met een grotere steekproef kan bijdragen aan de betrouwbaarheid van de resultaten. Daarnaast kunnen kwalitatieve onderzoeksmethoden een dieper inzicht bieden in de resultaten en bijdragen aan meer culturele relevantie.

Abstract

In the last few years, the number of unaccompanied refugee minors in Dutch reception facilities has increased significantly, as well as the waiting time for asylum decision and the length of stay. This study therefore aims to provide insight into how these minors perceive the quality of their rearing environment and their life satisfaction, and which demographic and contextual factors are associated with these perceptions. This exploratory cross-sectional study involved 51 unaccompanied refugee minors residing in the Dutch asylum reception facilities. Data were collected using the *Best Interest of the Child Self-Report (BIC-S)*, an instrument based on 14 conditions in a rearing environment that provides opportunities for optimal development and protection of children. Both descriptive and explanatory statistical analyses were applied. The results show that unaccompanied refugee minors, on average, rated the quality of their rearing environment lower and reported less life satisfaction compared to their Dutch peers. *Country of origin, age, and the number of relocations within asylum receptions* emerged as important predictors of the differences in the perceived quality of the rearing environment. *Country of origin* was also a predictive factor for differences in life satisfaction. These findings highlight the importance of culturally responsive and age-appropriate approaches, as well as the need to minimize relocations within the asylum reception system. Ongoing monitoring of this thus far understudied group is recommended. Longitudinal follow-up studies with larger samples could strengthen the reliability of the results. Furthermore, qualitative research methods may offer deeper insights in the results and enhance cultural relevance.

Inhoudsopgave

INLEIDING	6
Aanleiding en Probleemstelling	6
Theoretisch Kader	6
<i>Alleenstaande Gevluchte Jongeren</i>	6
<i>De Procesopvang in Nederland</i>	7
<i>De Kwaliteit van de Opvoedomgeving en Levenstevredenheid</i>	8
<i>Invloedrijke Demografische en Contextuele Factoren</i>	8
<i>Het BIC-Model</i>	9
Doel van het Onderzoek	9
<i>Centrale onderzoeksvraag</i>	10
<i>Deelvragen</i>	10
METHODE	12
Design	12
Populatie en steekproef	12
Instrumenten en Variabelen	13
Procedure	14
<i>Informereren, Werven en Selecteren</i>	14
<i>Dataverzameling, Privacy en Dataopslag</i>	14
<i>Ethische overwegingen</i>	14
Data-analyse	15
RESULTATEN	17
Kenmerken van de Steekproef	17
Beoordeling van de Kwaliteit van de Opvoedomgeving en Levenstevredenheid	18
<i>Gemiddelde Score Ervaren Kwaliteit van de Opvoedomgeving</i>	18
<i>Gemiddelde Score Levenstevredenheid</i>	19
Voorspellers Ervaren Kwaliteit van de Opvoedomgeving	19
<i>Leeftijd</i>	20
<i>Herkomst</i>	20
<i>Het aantal Verhuizingen</i>	20
<i>Geslacht</i>	20
<i>Regressiemodel voor Ervaren Kwaliteit van de Opvoedomgeving</i>	22
Voorspellers Levenstevredenheid	24
<i>Regressiemodel voor Levenstevredenheid</i>	24

	5
DISCUSSIE EN IMPLICATIES	26
De Ervaren Kwaliteit van de Opvoedomgeving	26
Levenstevredenheid	27
Voorspellende factoren	28
Sterke punten en beperkingen	29
Implicaties	30
REFERENTIES	32
Bijlage A - De Veertien Pedagogische Conditie van het BIC-Model	38
Bijlage B – BIC-S voor alleenstaande gevluchte jongeren in de procesopvang	40

Inleiding

Aanleiding en Probleemstelling

De afgelopen jaren is het aantal alleenstaande gevluchte jongeren in Nederlandse opvanglocaties (hierna: procesopvang) van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) sterk toegenomen. Daarnaast wachten deze jongeren langer dan voorheen op de uitkomst van hun asielaanvraag, waardoor zij ook langer in de procesopvang verblijven (Centraal orgaan opvang asielzoekers, z.d.-a).

Langdurige onzekerheid over het toekomstperspectief vergroot het risico op psychische gezondheidsproblemen (Jakobsen et al., 2017; Solhaug et al., 2024; Vervliet et al., 2014), conflicten met leeftijdsgenoten (Zijlstra et al., 2020) en vermindert de levenstevredenheid (Solhaug et al., 2024). Een kwalitatief goede opvoedingsomgeving fungeert als beschermende factor tegen psychische gezondheidsproblemen (Jakobsen et al., 2017; Kalverboer et al., 2017; Zijlstra et al., 2013; Zijlstra et al., 2019) en agressieproblemen (Ros et al., 2013; Van den Tilaart et al., 2018). Daarnaast hangt de ervaren kwaliteit van de opvoedingsomgeving samen met levenstevredenheid (Zijlstra et al., 2023), welke de veerkracht van jongeren kan versterken tijdens de onzekere asielperiode (Oppedal et al., 2022).

Er is echter nog weinig bekend over hoe alleenstaande gevluchte jongeren in de Nederlandse procesopvang de kwaliteit van hun opvoedingsomgeving en levenstevredenheid ervaren. Dit onderzoek beoogt daar inzicht in te geven, evenals in de factoren die daarmee samenhangen.

Theoretisch Kader

Alleenstaande Gevluchte Jongeren

Alleenstaande gevluchte jongeren zijn minderjarigen die zonder wettige vertegenwoordiger of meerderjarige bloedverwant naar Nederland zijn gereisd om asiel aan te vragen (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers, z.d.-a). Ondanks hun veerkracht (De Haene & Derluyn, 2018) worden zij als kwetsbaar beschouwd. In de overgang van adolescentie naar volwassenheid en moeten zij gescheiden van familie en in een onbekende cultuur, een nieuw bestaan opbouwen (Andersson et al., 2021; Jakobsen et al., 2017). Daarbij zijn zij veelal belast met de psychische gevolgen van traumatische ervaringen in het land van herkomst of tijdens de vlucht. Deze jongeren hebben daardoor een verhoogd risico op internaliserende problemen, traumatische stress, gedragsproblemen en aanpassingsmoeilijkheden (Bean et al.,

2007; Carlson et al., 2012; Müller et al., 2019). Voor de jongeren die nog wachten op een asielbeslissing, komt daar de stress bij van onzekerheid over een verblijfsvergunning, achtergebleven familie en mogelijke gezinshereniging (Andersson et al., 2021; Thommessen et al., 2015). Langdurige onzekerheid over het toekomstperspectief kan leiden tot angst, stress, slaapproblemen, concentratieverlies en conflicten met leeftijdsgenoten (Zijlstra et al., 2020). Het vergroot de kans op psychische gezondheidsproblemen (Jakobsen et al., 2017; Solhaug et al., 2024; Vervliet et al., 2014).

De Procesopvang in Nederland

Bij aankomst in Nederland krijgen alleenstaande gevluchte jongeren een voogd van Stichting Nidos (de Nederlandse voogdijinstelling voor alleenstaande gevluchte jongeren) toegewezen, die bepaalt welke opvangvorm het meest passend is. Jongeren onder de 15 jaar worden meestal in een opvanggezin geplaatst; jongeren van 15 jaar en ouder gaan doorgaans naar de procesopvang voor alleenstaande gevluchte jongeren (poa), totdat hun asielaanvraag is beoordeeld. Hier verblijven 20 tot 100 jongeren per locatie.

Bij een afgewezen of verlengde asielaanvraag verhuizen jongeren naar een kleinschalige woonvoorziening (kwv) van het COA, met groepen van circa 20 jongeren. Zowel poa's als kwv's kunnen gevestigd zijn op een groter asielzoekerscentrum (azc) of daarbuiten (vrijgevestigd). Vanaf 18 jaar verhuizen de jongeren naar een opvanglocatie voor volwassenen op een azc. Jongeren met een positief asielbesluit vóór hun 18e jaar, verlaten het COA en verhuizen naar een kleinschalige woongroep of -eenheid van Nidos, gericht op integratie en gezinshereniging (Centraal orgaan opvang asielzoekers, z.d.-a).

Het aantal opgevangen alleenstaande gevluchte jongeren in de Nederlandse procesopvang steeg van bijna 600 in 2020 naar ruim 5000 in 2024 (Centraal orgaan opvang asielzoekers, z.d.-b). Deze forse stijging is evident aan het stijgende aantal asielaanvragen, de langere wachttijden bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en daardoor verlengde beslistermijnen (Immigratie- en Naturalisatiedienst, z.d.-a). Hierdoor verblijven jongeren langer en vaak met meer jongeren tegelijk in de procesopvang, wat soms gepaard gaat met tussentijdse verhuizingen binnen de asielopvang. Volgens Nielsen et al. (2018) heeft langdurig verblijf in de procesopvang en herhaald verhuizen binnen de asielopvang een negatief effect op de psychische gezondheid van vluchtelingkinderen. Verbetering van opvang en zorg voor alleenstaande gevluchte jongeren kan volgens Vervliet et al. (2014) de impact van deze onzekerheid op de psychische gezondheid te beperken.

De Kwaliteit van de Opvoedomgeving en Levenstevredenheid

Een kwalitatief goede opvoedomgeving bevordert ontwikkeling (Jongepier & Struijk, 2008; Kok, 1984; Leipoldt et al., 2019; Van der Helm, 2011; Zijlstra, 2012) en kan beschermend werken tegen psychische gezondheidsproblemen bij alleenstaande gevluchte jongeren (Kalverboer et al., 2017; Zijlstra et al., 2013; Zijlstra et al., 2019). Een ondersteunende omgeving voorspelt minder sociale en emotionele problemen (Zijlstra et al., 2013), minder aanpassingsproblemen (Pinchover & Attar-Schwartz, 2014) en minder agressie incidenten (Ros et al., 2013; Van Tilaart et al., 2018).

Levenstevredenheid wordt vaak gebruikt als indicator voor subjectief welzijn (Oppedal et al., 2022; Solhaug et al., 2024; Zijlstra et al., 2023). Subjectief welzijn kan veerkracht mogelijk maken en de alleenstaande gevluchte jongeren bescherming bieden in de onzekere perioden waarin zij wachten op de asielbeslissing (Oppedal et al., 2022). Onderzoek naar levenstevredenheid onder alleenstaande gevluchte jongeren is schaars en toont wisselende resultaten. Zo rapporteerden Huemer et al. (2011) en Solhaug et al. (2024) lage tevredenheid bij alleenstaande gevluchte jongeren, terwijl Oppedal et al. (2022) juist hoge scores vonden. Deze drie onderzoeken verschilden van elkaar wat betreft asielprocedure van de jongeren (nog in afwachting, na hervestiging of een combinatie hiervan).

Invloedrijke Demografische en Contextuele Factoren

Verschillende onderzoeken geven een indicatie dat bepaalde demografische kenmerken en factoren in de opvang- of asielcontext van invloed kunnen zijn op de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving of levenstevredenheid van alleenstaande gevluchte jongeren. De landelijke Kinderrechtenmonitor (Kinderombudsman, 2024) laat significante verschillen zien in leeftijd en geslacht bij in Nederland gevestigde kinderen. Een jongere leeftijd en jongens scoren op beide aspecten hoger dan oudere kinderen en meisjes. Herkomst kan een rol spelen omdat referentiestandaarden bepalend zijn bij beoordelingen van vragenlijsten naar de subjectieve beleving (Cummins, 2003). De opvangcontext kan invloed hebben omdat Nederlandse studies laten zien dat alleenstaande gevluchte jongeren de kwaliteit van de opvoedomgeving minder positief ervaren in grootschalige opvanglocaties, dan in opvanggezinnen of kleinschalige woongroepen (Bean et al., 2007; Kalverboer et al., 2017). Er werd in deze studies echter geen rekening gehouden met de verschillen in asielstatus en de verschillende woonvoorzieningen binnen de procesopvang (soort, ligging, groepsgrootte). De asielcontext kan invloed hebben omdat langdurige asielprocedures en het

aantal verhuizingen binnen de asielopvang nadelig zijn voor de psychische gezondheid (Nielsen et al., 2008) en samenhangen met lagere levenstevredenheid (Solhaug et al. 2024).

Het BIC-Model

Met het Best Interest of the Child-Model (BIC-model) kan de kwaliteit van de opvoedingsomgeving in kaart gebracht worden (Zijlstra, 2012). Het BIC-model sluit aan bij de uitgangspunten van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) en omschrijft in totaal 14 pedagogische condities van de opvoedingsomgeving, die essentieel zijn voor de optimale ontwikkeling en bescherming van jongeren en bijdragen aan levenstevredenheid (Zijlstra et al., 2023). Het BIC-model wordt onder andere toegepast in de tweejaarlijkse landelijke Kinderrechtenmonitor om de ervaringen van Nederlandse kinderen te meten op het gebied van de kwaliteit van de opvoedingsomgeving en levenstevredenheid (Kinderombudsman, 2024). Alleenstaande gevluchte jongeren in de procesopvang zijn echter nog uitgesloten van deze monitor (Zijlstra et al., 2023).

Het BIC-model gaat ervan uit dat de ontwikkeling van kinderen wordt beïnvloed door zowel factoren in het (vervangende) gezin als factoren in de samenleving. Dit betreffen: adequate verzorging (1), veilige fysieke directe omgeving (2), affectief klimaat (3), ondersteunende flexibele opvoedingsstructuur (4), adequaat voorbeeldgedrag van opvoeders (5), interesse (6), continuïteit in opvoeding en verzorging, toekomstperspectief (7), veilige fysieke ruimere omgeving (8), respect (9), sociaal netwerk (10), school en vrije tijd (11), omgang met leeftijdsgenoten (12), adequaat voorbeeldgedrag in de samenleving (13), stabiliteit in de levensomstandigheden en toekomstperspectief (14) (Zijlstra, 2012). Zie Bijlage A voor een uitgebreid overzicht.

Doel van het Onderzoek

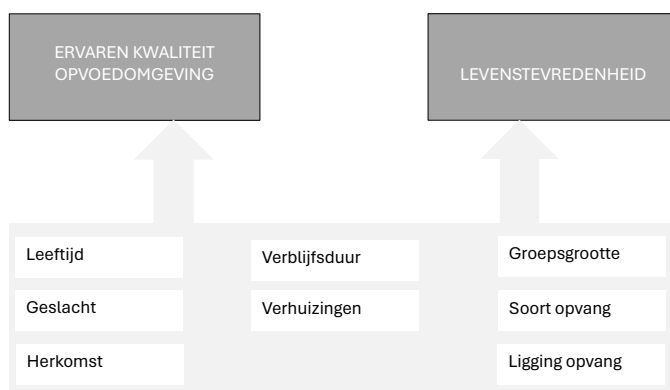
In dit onderzoek staat het perspectief centraal van alleenstaande gevluchte jongeren met een lopende asielprocedure in de Nederlandse procesopvang. Aandacht voor hun perspectief is niet alleen verankerd in de kinderrechten (artikel 3 en 12 IVRK), maar draagt ook bij aan betere zorg en ondersteuning (Vis et al., 2011). Het is bekend dat langdurig verblijf in grootschalige opvangvoorzieningen (Bean et al., 2007; Kalverboer et al., 2017; Nielsen et al., 2008) en aanhoudende onzekerheid over de toekomst (Jakobsen et al., 2017; Solhaug et al., 2024; Vervliet et al., 2014) risico's vormen voor de psychische gezondheid van alleenstaande gevluchte jongeren. Negatieve gevolgen hiervan zouden beperkt kunnen worden door een betere kwaliteit van de opvoedingsomgeving (Jakobsen et al., 2017; Kalverboer

et al., 2017; Zijlstra et al., 2013; Zijlstra et al., 2019) en hogere levenstevredenheid (Oppedal et al., 2022; Solhaug et al., 2024).

Dit onderzoek heeft het doel om inzicht te geven in de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving en levenstevredenheid van alleenstaande gevluchte jongeren in de Nederlandse procesopvang en in de demografische en contextuele factoren die hiermee samenhangen, waaronder *leeftijd*, *geslacht*, *herkomst*, *verblijfsduur in de procesopvang*, *soort opvang* (poa of kwv), *ligging opvang* (op een azc of daarbuiten), *groeps grootte* en *aantal verhuizingen binnen de asielketen*. We willen hiermee bijdragen aan de wetenschappelijke kennis over deze kwetsbare en tot nu toe onderbelichte groep én aan verbetering van de kwaliteit van de opvoedomgeving en levenstevredenheid van deze jongeren in de Nederlandse procesopvang. Een conceptuele weergave van het onderzoekontwerp is weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1

Conceptuele Weergave Onderzoek Ontwerp

Centrale onderzoeksvraag

Hoe ervaren alleenstaande gevluchte jongeren de kwaliteit van de opvoedomgeving en levenstevredenheid in de Nederlandse procesopvang en welke factoren zijn hierop van invloed?

Deelvragen

1. Hoe beoordelen alleenstaande gevluchte jongeren in de Nederlandse procesopvang de kwaliteit van de opvoedomgeving en levenstevredenheid?

2. Welke invloed hebben demografische kenmerken (*leeftijd, geslacht, herkomst*), opvangcontext (*soort opvang, ligging opvang, groepsgrootte*) en de asielcontext (*verblijfsduur in de procesopvang, aantal verhuizingen in Nederland*) op de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving en levenstevredenheid?

Methode

Design

Dit explorerende onderzoek kende een cross-sectioneel design. De kwantitatieve benadering (ordinale schaalvragen) droeg bij aan een gevarieerd zicht op de opvattingen van alleenstaande gevluchte jongeren over de kwaliteit van hun opvoedomgeving en levenstevredenheid, als ook op de invloed van demografische en contextuele factoren op deze aspecten.

Populatie en steekproef

Tabel 1 geeft een overzicht van de onderzoekspopulatie en de uiteindelijke steekproef. De onderzoekspopulatie bestond uit 237 alleenstaande gevluchte jongeren (15–17 jaar) met een lopende asielpprocedure, verblijvend op acht locaties voor procesopvang in Nederland. De locaties varieerden in opvangvorm (poa of kwv), ligging (op een azc of vrijgevestigd) en groepsgrootte (20–100 jongeren). Jongeren die tijdens het onderzoek 18 jaar werden, zijn wel meegenomen. Selectie van de steekproef vond plaats vanuit het registratiesysteem van COA op basis van de bezetting bij aanvang van het onderzoek. Bij een bezetting van 334 jongeren op de deelnemende locatie bij aanvang van het onderzoek, voldeden er 237 aan de inclusiecriteria. Er werden 54 vragenlijsten ingevuld. Eén dubbele respons werd teruggebracht tot één case; twee uitbijters met onwaarschijnlijke scorecombinaties (laagst mogelijke score op levenstevredenheid en hoogst mogelijk op de kwaliteit van de opvoedomgeving) werden omwille van responsbias verwijderd. De definitieve steekproef bestond uit 51 jongeren.

Tabel 1

Populatie en Steekproef

Locatie	Soort	Ligging	Capaciteit (<i>n</i>)	Bezetting (<i>n</i>)	Populatie (<i>N</i>)	Steekproef (<i>n</i>)
Locatie A	Poa	Vrijgevestigd	99	87	50	4
Locatie B	Kwv	Vrijgevestigd	40	27	26	13
Locatie C	Kwv	Vrijgevestigd	20	16	13	6
Locatie D	Poa	Op Azc	80	71	55	1
Locatie E	Kwv	Op Azc	40	28	22	6
Locatie F	Poa	Op Azc	36	25	19	2
Locatie G	Kwv	Vrijgevestigd	22	21	12	3
Locatie H	Poa	Op Azc	80	59	40	16
Totaal			417	334	237	51

Noot. Poa = Procesopvang alleenstaande gevluchte jongeren, Kwv = Kleinschalige Woonvoorziening, Azc = Asielzoekerscentrum. Bezetting op peildatum 31 januari 2025.

Instrumenten en Variabelen

De ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving werd gemeten met de ‘Best Interest of the Child Self-Report’ (BIC-S). Dit betreft een gestandaardiseerde en gevalideerde zelfrapportage, die de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving en de levenstevredenheid van jongeren inzichtelijk kan maken. De BIC-S kent twee subschalen (BIC-thuis en BIC-omgeving) en twee losstaande items (‘veiligheid in de buurt’ en ‘voorbeeld van anderen’) (Zijlstra et al., 2023). De vragenlijst is gebaseerd op de veertien opvoedcondities van het BIC-model, die leidend zijn voor veertien schaalvragen op een vierpuntschaal: onvoldoende (1), matig (2), voldoende (3), goed (4). Aangevuld met één aanvullende vraag over levenstevredenheid, die gescoord werd op een tienpuntschaal. Daarbij betekende een één het slechtste leven dat er bestaat en een tien het beste leven dat er bestaat. Jongeren konden door middel van open vragen toelichting geven op hun beoordelingen, maar dat hoefde niet. In verband de haalbaarheid van het onderzoek zijn in deze studie alleen de kwantitatieve gegevens meegenomen. Demografische en contextuele factoren werden in de vragenlijst opgenomen, zoals *leeftijd* [in jaren], *geslacht* [man, vrouw, anders], *herkomst* [land van herkomst], *verblijfsduur in de procesopvang* [0-6; 7-12; 13-18; 18-24; >24 maanden] en het *aantal verhuizingen in Nederland* [1; 2; 3; >3]. Gegevens over de opvangcontext, zoals de *soort procesopvang* [poa; kwv], *ligging van de procesopvang* [onderdeel van azc; vrijgevestigd] en *groeps grootte* [0-25; 26-50; 51-75; 76-100 jongeren] werden aangeleverd door COA.

Hoewel de culturele validiteit van de BIC-S nog niet is bepaald, zijn er sterke aanwijzingen voor culturele relevantie gebaseerd op eerder onderzoek met de BIC-Q, welke gebaseerd is op hetzelfde BIC-model (Zevelun et al., 2019; Zijlstra et al., 2019). Voor de aansluiting bij de culturele achtergrond en spreektaal van de onderzoekspopulatie is de vragenlijst beschikbaar gesteld in vier talen (Nederlands, Engels, Arabisch en Tigrinya) en voorgelegd aan ‘native speakers’ die werkzaam waren in de procesopvang. Kleine aanpassingen werden gedaan in de BIC-S naar de situatie van de onderzoekspopulatie. ‘Thuis’ werd vervangen door ‘COA-opvang’ en ‘Opvoeders’ door ‘COA-mentor’. De vragenlijst is opgenomen in Bijlage B. Waar nodig werd een telefonische tolk ingeschakeld in elke andere gewenste taal en boden één of twee COA-mentoren per locatie begeleiding bij het invullen van de BIC-S, bijvoorbeeld door uitleg te geven, het voorlezen van de vragen ten behoeve van tolkdienst of het opschrijven van de vertolkte antwoorden. Tien jongeren scoorden de BIC-S tijdens een interview met de onderzoeker, waarbij een livetolk aanwezig was.

Procedure

Informereren, Werven en Selecteren

COA-medewerkers en betrokken Nidos-voogden van de deelnemende locaties werden schriftelijk geïnformeerd over het doel van het onderzoek door middel van een informatie-flyer. Op elke locatie zorgden één of twee COA-mentoren voor het informeren, werven en selecteren van de participanten. Voor de jongeren van 15 jaar en jonger verleende hun voogd vooraf toestemming. Jongeren werden mondeling en schriftelijk geïnformeerd over het doel van het onderzoek door middel van een informatie-flyer. Als jongeren bereid waren om met het onderzoek mee te doen, gaven zij consent door het ondertekenen van een toestemmingsformulier. De rechten van de participanten waren in de informatie-flyer en in het toestemmingsformulier opgenomen.

Dataverzameling, Privacy en Dataopslag

De data werden verzameld van 1 februari 2025 tot en met 21 april 2025. De BIC-S was via Qualtrics online beschikbaar. Jongeren ontvingen na consent een link naar de vragenlijst. Het online invullen van de vragenlijst kostte circa 15-20 minuten, het onder begeleiding van een COA-mentor invullen 30-45 minuten en de interviews 60 tot 90 minuten.

Alle data werden geanonimiseerd en vertrouwelijk verwerkt. Individuele identificatie was uitgesloten; deelnemers kregen een code toegewezen voor de data-analyse. De onderzoekdata werden opgeslagen volgens de richtlijnen van de General Data Protection Regulation (GDPR) en het opslagprotocol van de faculteit gedragswetenschappen. Dat betekent dat consentformulieren en verzamelde data werden opgeslagen op de beveiligde y-schijf, waar alleen de onderzoeker en de eerste begeleider toegang tot hebben. Verdere details met betrekking tot de opslag van data werden beschreven in het data-management protocol van het onderzoek.

Ethische overwegingen

Alleenstaande gevluchte jongeren met een lopende asielpcedure vormen een extra kwetsbare doelgroep. Voor het uitvoeren van het onderzoek werd toestemming verleend door de ethische commissie van de faculteit pedagogische wetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen. Tevens werd toestemming gegeven voor het uitvoeren van het onderzoek door COA en Nidos. Door deel te nemen aan het onderzoek kregen de alleenstaande gevluchte

jongeren een kans om hun opvattingen over de kwaliteit van de opvoedomgeving van de procesopvang te delen. Door het rapport te delen met COA en Nidos kregen deze organisaties de kans om op basis van de resultaten aanpassingen te bewerkstelligen, waarvan mogelijk alle alleenstaande minderjarigen in de procesopvang in Nederland kunnen profiteren. Omdat het niet uitgesloten was dat er in het onderzoek thema's geraakt werden die bij de jongeren gevoelig kunnen zijn of hen herinneren aan moeilijke momenten, bijvoorbeeld waar het gaat om veiligheid, ontbrekende steunbronnen, toekomstperspectief of impactvolle gebeurtenissen, kregen zij de vrijheid om vragen al dan niet te beantwoorden. Op deze manier konden zij zelf de regie houden over wat zij wel of niet wilden delen.

Data-analyse

Beschrijvende en verklarende statistiek werd toegepast met behulp van SPSS 28. Steekproefkenmerken werden beschreven in aantallen (n) en percentages (%). Voor leeftijd werd daarnaast het gemiddelde (M) en standaarddeviatie (SD) weergegeven.

Ter beoordeling van de interne consistentie van de BIC-totaal, BIC-thuis en BIC-omgeving werd de Cronbach's alpha berekend. De resultaten lieten onderlinge samenhang tussen de items en goede betrouwbaarheid zien voor BIC-totaal (14 items; $\alpha = .919$), de BIC-thuis (7 items; $\alpha = .846$) en de BIC-omgeving (5 items; $\alpha = .790$). Om vergelijk binnen deze ongelijke schalen mogelijk te maken werd per schaal voor elke respondent de gemiddelde itemscore berekend en ook voor de twee losstaande items. Om ook vergelijk mogelijk te maken met de Nederlandse Kinderrechtenmonitor (Kinderombudsman, 2024) werd nog een tweede methode toegepast. Hiervoor werden itemscores van de BIC-S eerst gedichotomiseerd (onvoldoende = 0; matig = 0; voldoende = 1; goed = 1). Vervolgens werden somscores per respondent berekend voor de BIC-totaal, BIC-thuis en BIC-omgeving. Ontbrekende waarden (<1% van de dataset) werden gecompenseerd met een gemiddelde itemscore van de betreffende respondent.

De levenstevredenheid en de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving werden weergegeven met gemiddelde (M) en standaarddeviatie (SD). De gemiddelde scores van de BIC-totaal, BIC-thuis, BIC-omgeving en de twee losstaande items ('veiligheid in de buurt' en 'voorbeeld van anderen') werden op een vierpuntschaal gerapporteerd. De somscores van de gedichotomiseerde schaal in aantal (n) opvoedcondities ($min = 1$, $max = 14$) en procenten (%).

Regressiemodellen werden opgesteld met BIC-totaal en levenstevredenheid als afhankelijke variabelen. Vanwege een beperkte steekproefgrootte ($n = 51$) werden de

categorische onafhankelijke variabelen (*geslacht, herkomst, verblijfsduur in de procesopvang, soort opvang, ligging opvang en groepsgrootte*) gedichotomiseerd. *Leeftijd* en *het aantal verhuizingen binnen de asielopvang* werden beschouwd als intervalvariabelen. Daarnaast werden een 90% betrouwbaarheidsinterval en een significantieniveau van $p < .10$ gebruikt. De assumpties voor regressieanalyses werden gecontroleerd op normaliteit (QQ-plots), lineariteit (scatterplots), homoscedasticiteit (scatterplots) en multicollineariteit ($VIF < 3.2$).

Eerst werden enkelvoudige regressieanalyses uitgevoerd om de individuele samenhang te onderzoeken tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabelen. Effectgroottes werden bepaald op basis van Pearson's r en geïnterpreteerd op basis van de richtlijnen van Cohen (1988) ($r \approx 0.10$ klein effect; $r \approx 0.30$ middelmatig effect; $r \approx 0.50$ groot effect). Op basis van de significante voorspellers werden vervolgens hiërarchische regressieanalyses uitgevoerd om de meest optimale modellen te bepalen voor de BIC-totaal en de levenstevredenheid. Hiërarchische regressieanalyses van de BIC-thuis en BIC-omgeving en twee losstaande items, 'veiligheid in de buurt' en 'het goede voorbeeld van anderen' werden gebruikt om te controleren of nog andere (combinaties van) factoren significante bijdrage leverden aan specifieke aspecten van de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving.

Resultaten

Kenmerken van de Steekproef

Zoals in Tabel 2 is weergegeven bestond de steekproef van 51 jongeren uit 36 jongens (70.6%) en 15 meisjes (29.4%) met een gemiddelde leeftijd van 16.6 jaar ($SD = 0.76$; $min = 15$, $max = 18$). De jongeren waren afkomstig uit Oost/West-Afrika (54.9%) en het Midden-Oosten (45.1%). De Oost/West-Afrikaanse groep bestond voor het grootste deel uit Somalische (50.0%) en Eritrese (35.7%) jongeren. De Midden-Oostengroep bestond voornamelijk uit Syrische jongeren (82.6%). Het merendeel van de jongeren (58.8%) verbleef langer dan één jaar in Nederland. Meer dan de helft van de jongeren (58.8%) verhuisden in Nederland twee keer of vaker van locatie, waarvan 21.6% van de jongeren drie en 5.9% vaker dan drie keer.

Tabel 2

Kenmerken van de Participanten BIC-S (n = 51)

	Gemiddelde (standaarddeviatie)	Aantallen	Procent		Aantallen	Procent
	<i>M(SD)</i>	<i>n</i>	(%)		<i>n</i>	(%)
<i>Leeftijd (jaren)</i>	16.6 (0.76)			<i>Verhuizingen (aantal)</i>		
15		6	11.8	1	21	41.2
16		13	25.5	2	16	31.4
17		30	58.8	3	11	21.6
18		2	3.9	>3	3	5.8
<i>Geslacht</i>				<i>Ligging opvang</i>		
Man		36	70.6	Azc	25	49.0
Vrouw		15	29.4	Vrijgevestigd	26	51.0
<i>Herkomst</i>				<i>Soort opvang</i>		
Oost/West-Afrika		28	54.9	Poa	23	45.1
Midden-Oosten		23	45.1	Kwv	28	54.9
<i>Verblijfsduur</i>				<i>Groepsgrootte</i>		
Minder dan 1 jaar		21	41.2	40 of minder	30	58.8
1 jaar of meer		30	58.8	80 of meer	21	41.2

Noot₁ Geslacht 'anders' werd niet genoemd

Noot₂ Oost/West-Afrika: Somalië (50.0%), Eritrea (35.7%), Ethiopië (7.1%), Gambia (7.1%)

Midden-Oosten: Syrië (82.6%), Jemen (8.7%), Irak (8.7%)

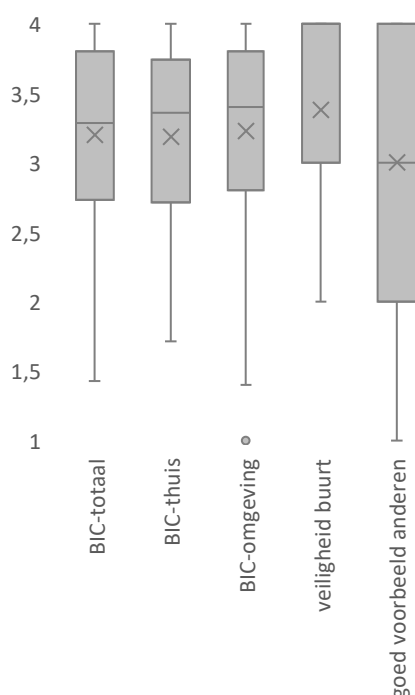
Beoordeling van de Kwaliteit van de Opvoedomgeving en Levenstevredenheid

Gemiddelde Score Ervaren Kwaliteit van de Opvoedomgeving

De alleenstaande gevluchte jongeren beoordeelden de kwaliteit van de opvoedomgeving gemiddeld tussen voldoende en goed. Zoals weergegeven in Figuur 2 en Tabel 3 was de gemiddelde score op een vierpuntschaal voor BIC-totaal $M = 3.19$ ($SD = 0.69$) en werden op de subschalen vergelijkbare resultaten gezien: BIC-thuis $M = 3.17$ ($SD = 0.71$) en BIC-omgeving $M = 3.22$ ($SD = 0.76$). Tussen de twee losstaande items scoorde ‘Veiligheid in de buurt’ $M = 3.38$ ($SD = 0.86$) hoger dan ‘het goede voorbeeld van anderen’ $M = 2.98$ ($SD = 1.07$), welke tussen matig en voldoende lag. Op de gedichotomiseerde schaal scoorden de alleenstaande gevluchte jongeren gemiddeld 73.6 % ($M = 10.3$; $SD = 3.8$) van de BIC-S items met een voldoende of goed. Voor BIC-thuis was dat 72.9 % ($M = 5.1$; $SD = 2.0$) en voor BIC-omgeving 76,0 % ($M = 3.8$; $SD = 1.5$).

Figuur 2

Boxplot Gemiddelde Scores BIC-S

Tabel 3

Gemiddelde Scores BIC-S

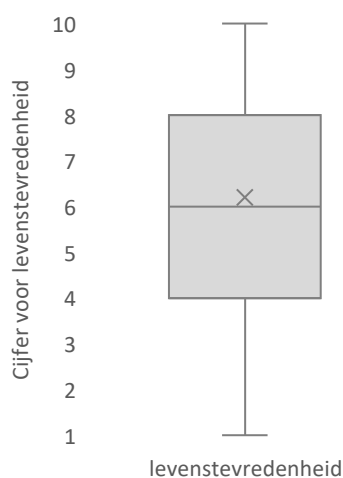
	Gemiddelde score	
	<i>M</i>	<i>SD</i>
BIC-totaal	3.19	0.69
BIC-thuis	3.17	0.71
BIC-omgeving	3.22	0.76
Veiligheid buurt	3.38	0.86
Goed voorbeeld	2.98	1.07

Gemiddelde Score Levenstevredenheid

Zoals Figuur 3 en Tabel 4 laten zien, gaven de alleenstaande gevluchte jongeren in dit onderzoek de tevredenheid met hun leven gemiddeld een 6.22 ($SD = 2.60$). De gegeven cijfers varieerden tussen de één en de tien ($min = 1$; $max = 10$). Iets minder dan de helft ($n = 22$; 43.1%) van de jongeren scoorden hun levenstevredenheid een vijf of lager.

Figuur 3

*Boxplot Gemiddelde Scores
Levenstevredenheid*

Tabel 4

Gemiddelde Score Levenstevredenheid

	Gemiddelde score	Standaarddeviatie
	<i>M</i>	<i>SD</i>
Levenstevredenheid	6.22	2.60

Voorspellers Ervaren Kwaliteit van de Opvoedomgeving

De factoren *leeftijd*, *herkomst* en *aantal verhuizingen in de asielopvang* toonden in de enkelvoudige regressieanalyses significante samenhang in relatie tot BIC-totaal. De effecten waren middelmatig. Significante effecten van dezelfde factoren werden ook gevonden in de relatie met BIC-thuis en BIC-omgeving en het losstaande item ‘het goede voorbeeld van anderen’, maar niet bij ‘veiligheid in de buurt’. *Geslacht* gaf daarnaast ook bij ‘het goede voorbeeld van anderen’ een significant middelmatig effect. De factoren *verblijfsduur in de procesopvang*, *groeps grootte*, *soort opvang* en *ligging opvang* toonden geen significante samenhang met de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving. De gevonden effecten voor deze factoren waren klein tot verwaarloosbaar ($r \leq 0.13$). Resultaten van de enkelvoudige regressieanalyses zijn opgenomen in Tabel 5 (BIC-totaal), Tabel 6 (BIC-schalen) en Tabel 7 (losstaande BIC-items).

Leeftijd

Leeftijd bleek een significante voorspeller te zijn voor BIC-totaal ($b = -0.28$, 90% BI $[-0.49, -0.08]$, $p = .025$) en ook voor BIC-thuis ($b = -0.26$, 90% BI $[-0.47, -0.04]$, $p = .049$) en BIC-omgeving ($b = -0.36$, 90% BI $[-0.58, -0.14]$, $p = .010$), maar niet voor beide losstaande BIC-items. De effecten waren middelmatig (BIC-totaal $r = -.31$; BIC-thuis $r = -.28$; BIC-omgeving $r = -.36$). Een hogere leeftijd voorspelde een lagere score op de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving.

Herkomst

Herkomst bleek een significante voorspeller te zijn voor BIC-totaal ($b = -0.36$, 90% BI $[-0.68, -0.05]$, $p = .058$) en ook voor BIC-thuis ($b = -0.34$, 90% BI $[-0.67, -0.02]$, $p = .085$) en ‘het goede voorbeeld van anderen’ ($b = -0.76$, 90% BI $[-1.23, -0.28]$, $p = .010$), maar niet voor BIC-omgeving of ‘veiligheid in de buurt’. De effecten waren middelmatig (BIC-totaal $r = -.27$; BIC-thuis $r = -.24$; ‘het goede voorbeeld van anderen’ $r = -.36$). Jongeren uit het Midden-Oosten scoorden de kwaliteit van de opvoedomgeving gemiddeld lager dan jongeren uit Oost/West-Afrika.

Het aantal Verhuizingen

Het aantal verhuizingen binnen de asielopvang bleek een significante voorspeller te zijn voor BIC-totaal ($b = -0.21$, 90% BI $[-0.38, -0.04]$, $p = .043$) en ook voor BIC-thuis ($b = -0.22$, 90% BI $[-0.40, -0.05]$, $p = .036$), BIC-omgeving ($b = -0.19$, 90% BI $[-0.38, -0.01]$, $p = .089$) en ‘het goede voorbeeld van anderen’ ($b = -0.39$, 90% BI $[-0.65, -0.13]$, $p = .014$), maar niet voor ‘veiligheid in de buurt’. De effecten waren middelmatig (BIC-totaal $r = -.29$; BIC-thuis $r = -.30$; BIC-omgeving $r = -.24$; ‘het goede voorbeeld van anderen’ $r = -.34$). Meer verhuizingen binnen de asielketen voorspelde een lagere ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving.

Geslacht

Geslacht bleek alleen een significante voorspeller voor ‘het goede voorbeeld van anderen’ ($b = -0.59$, 90% BI $[-1.13, -0.06]$, $p = .070$), maar niet voor de BIC-totaal, de subschalen of ‘veiligheid in de buurt’. Het effect was middelmatig ($r = -.26$). Meisjes ervoeren gemiddeld vaker ‘het goede voorbeeld van anderen’ dan jongens.

Tabel 5*Enkelvoudige Regressieanalyses BIC-totaal*

Voorspeller	<i>b</i>	90% BI voor <i>b</i> [ondergrens, bovengrens]	β	<i>p</i>
Leeftijd	-0.28	[-0.49, -0.08]	-.31	.025**
Geslacht	-0.19	[-0.54, 0.16]	-.13	.371
Herkomst	-0.36	[-0.68, -0.05]	-.27	.058*
Verblijfsduur procesopvang	0.05	[-0.09, 0.18]	.08	.589
Groeps grootte	0.16	[-0.17, 0.49]	.12	.420
Soort opvang	0.12	[-0.21, 0.45]	.09	.538
Ligging opvang	0.04	[-0.29, 0.37]	.03	.847
Verhuizingen	-0.21	[-0.38, -0.04]	-.29	.043**

Noot. Afhankelijke variabele: BIC-totaal

b = Regressiecoëfficiënt, BI = Betrouwbaarheidsinterval, β = Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt Bèta,

*p = Significantie * $p < .10$ ** $p < .050$ *** $p < .010$*

Tabel 6*Enkelvoudige Regressieanalyses BIC-schalen*

	<i>b</i>	90% BI voor <i>b</i> [ondergrens, bovengrens]	β	<i>p</i>
<i>BIC-thuis</i>				
Leeftijd	-0.26	[-0.47, -0.04]	-.28	.049**
Geslacht	-0.15	[-0.51, 0.22]	-.10	.504
Herkomst	-0.34	[-0.67, -0.02]	-.24	.085
Verblijfsduur procesopvang	-0.02	[-0.12, 0.16]	.04	.808
Groeps grootte	0.15	[-0.19, 0.49]	.11	.460
Soort opvang	0.12	[-0.22, 0.46]	.09	.551
Ligging opvang	0.02	[-0.32, 0.36]	.01	.934
Verhuizingen	-0.22	[-0.40, -0.05]	-.30	.036**
<i>BIC-omgeving</i>				
Leeftijd	-0.36	[-0.58, -0.14]	-.36	.010**
Geslacht	-0.26	[-0.65, 0.13]	-.16	.271
Herkomst	-0.33	[-0.68, 0.02]	-.22	.124
Verblijfsduur procesopvang	0.07	[-0.08, 0.22]	.11	.436
Groeps grootte	0.27	[-0.09, 0.63]	.18	.218
Soort opvang	0.23	[-0.13, 0.58]	.15	.291
Ligging opvang	0.11	[-0.25, 0.47]	.07	.612
Verhuizingen	-0.19	[-0.38, -0.01]	-.24	.089*

Noot. Afhankelijke variabele: BIC-thuis en BIC-omgeving

b = Regressiecoëfficiënt, BI = Betrouwbaarheidsinterval, β = Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt Bèta,

*p = Significantie * $p < .10$ ** $p < .050$ *** $p < .010$*

Tabel 7

Enkelvoudige Regressieanalyses ‘Veiligheid in de buurt’ en ‘Het goede voorbeeld van anderen’

	<i>b</i>	90% BI voor <i>b</i> [ondergrens, bovengrens]	β	<i>p</i>
<i>Veiligheid in de buurt</i>				
Leeftijd	-0.04	[-0.32, 0.23]	-.04	.785
Geslacht	0.26	[-0.19, 0.70]	.14	.335
Herkomst	-0.27	[-0.68, 0.14]	-.16	.267
Verblijfsduur procesopvang	0.00	[-0.17, 0.18]	< .001	.976
Groeps grootte	-0.33	[-0.73, 0.08]	-.19	.185
Soort opvang	-0.22	[-0.63, 0.19]	-.13	.368
Ligging opvang	-0.08	[-0.50, 0.33]	-.05	.736
Verhuizingen	0.02	[-0.20, 0.24]	.02	.874
<i>Goed voorbeeld van anderen</i>				
Leeftijd	-0.30	[-0.63, 0.04]	-.21	.141
Geslacht	-0.59	[-1.13, -0.06]	-.26	.070*
Herkomst	-0.76	[-1.23, -0.28]	-.36	.010**
Verblijfsduur procesopvang	0.14	[-0.08, 0.35]	.15	.285
Groeps grootte	0.11	[-0.40, 0.63]	.05	.711
Soort opvang	-0.12	[-0.63, 0.39]	-.06	.687
Ligging opvang	-0.11	[-0.63, 0.40]	-.05	.709
Verhuizingen	-0.39	[-0.65, -0.13]	-.34	.014**

Noot. Afhankelijke variabelen: ‘veiligheid in de buurt’ en ‘het goede voorbeeld van anderen’

b = Regressiecoëfficiënt, BI = Betrouwbaarheidsinterval, β = Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt Bèta,

*p = Significantie * $p < .10$ ** $p < .050$ *** $p < .010$*

Regressiemodel voor Ervaren Kwaliteit van de Opvoedomgeving

Uit de hiërarchische regressieanalyse bleek dat een model, waarin zowel *herkomst*, *leeftijd* als *verhuizingen binnen de asielopvang* waren opgenomen, de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving het beste kon voorspellen. Tabel 8 toont de resultaten van deze hiërarchische regressieanalyse. In Model 1 werd allereerst *leeftijd* als voorspeller opgenomen. In Model 2 werd *verhuizingen binnen de asielopvang* toegevoegd en in Model 3 ook *herkomst*. Model 3 gaf de beste modelfit ($F(3, 47) = 6.06, p = .001$) en verklaarde 27.9 % van de variantie in BIC-totaal ($r^2 = .28, r^2_{\text{adjusted}} = .23$). *Herkomst* ($b = -0.50, 90\% \text{ BI } [-0.79, -0.21], p = .006$) had hierbij het grootste gewicht, gevolgd door *leeftijd* ($b = -0.33, 90\% \text{ BI } [-0.52, -0.13], p = .008$) en *Verhuizingen binnen de asielopvang* ($b = -0.18, 90\% \text{ BI } [-0.33, -0.02], p = .014$).

In de hiërarchische regressieanalyses voor de subschalen (BIC-thuis, BIC-omgeving) en het losstaande item ‘het goede voorbeeld van anderen’ bleken dezelfde voorspellers relevant als in het regressiemodel voor BIC-totaal. In het regressiemodel voor BIC-thuis

leverden *verhuizingen binnen de asielopvang* ($b = -0.19$, 90% BI $[-0.37, -0.02]$, $p = .068$) en *leeftijd* ($b = -0.22$, 90% BI $[-0.43, -0.01]$, $p = .094$) beiden een significante bijdrage aan het model. In het regressiemodel voor BIC-omgeving werden zowel *leeftijd* als *verhuizingen binnen de asielopvang* opgenomen. Enkel *leeftijd* leverde een significante bijdrage ($b = -0.36$, 90% BI $[-0.37, -0.02]$, $p = .068$). In het regressiemodel voor ‘het goede voorbeeld van anderen’ leverden *herkomst* ($b = -0.80$, 90% BI $[-1.24, -0.35]$, $p = .004$) en *verhuizingen binnen de asielopvang* ($b = -0.41$, 90% BI $[-0.65, -0.16]$, $p = .006$) beiden een significante bijdrage aan het model. De voorspeller *geslacht* werd in dit model uitgesloten omdat het geen significante bijdrage had en geen verbetering gaf aan het model ($r^2_{\text{change}} < .001$).

Tabel 8
Regressiemodel voor BIC-totaal

Model 1						
Voorspeller	b	90% BI voor b		β	p	r^2_{adjusted}
		[ondergrens, bovengrens]				
(Constant)	7.87				<.001	0.08
Leeftijd	-0.28	[-0.49, -0.08]		0.31	.025**	
Model 2						
Voorspeller	b	90% BI voor b		β	p	r^2_{adjusted}
		[ondergrens, bovengrens]				
(Constant)	3.22				<.001	.12
Leeftijd	-0.25	[-0.45, -0.41]		.27	.050**	
Verhuizingen NL	-0.17	[-0.34, -0.08]		-.24	.085	
Model 3						
Voorspeller	b	90% BI voor b		β	p	r^2_{adjusted}
		[ondergrens, bovengrens]				
(Constant)	9.14				<.001	.23
Leeftijd	-0.33	[-0.52, -0.13]		.36	.008***	
Verhuizingen NL	-0.18	[-0.33, -0.02]		-.24	.062*	
Herkomst	-0.50	[-0.79, -0.21]		-.37	.006***	

Noot. Afhankelijke variabele: BIC-totaal

b = Regressiecoëfficiënt, BI = Betrouwbaarheidsinterval, β = Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt
Bèta, p = Significantie * $p < .10$ ** $p < .050$, *** $p < .010$, r^2_{adjusted} = Aangepaste determinatiecoëfficiënt

Voorspellers Levenstevredenheid

In de enkelvoudige regressieanalyses voor levenstevredenheid bleek alleen *herkomst* een significante voorspeller te zijn voor levenstevredenheid ($b = -2.06$, 90% BI $[-3.19, -0.92]$, $p = .004$). Het effect was middelmatig-sterk ($r = -.40$). Jongeren uit het Midden-Oosten waren minder tevreden over hun leven dan jongeren uit Oost/West-Afrika.

De factoren *leeftijd*, *geslacht*, *verblijfsduur in de procesopvang*, *groeps grootte*, *soort opvang*, *ligging opvang* en *verhuizingen binnen de asielopvang* toonden geen significante samenhang met levenstevredenheid en de effecten waren minimaal ($r \leq 0.20$). Resultaten van de enkelvoudige regressieanalyses voor levenstevredenheid zijn opgenomen in Tabel 9.

Tabel 9

Resultaten van de Enkelvoudige Regressieanalyses Levenstevredenheid

Voorspeller	b	90% BI voor b [ondergrens, bovengrens]	β	p
Leeftijd	-0.49	[-1.30, 0.32]	-.14	.317
Geslacht	-1.11	[-2.44, 0.21]	-.20	.166
Herkomst	-2.06	[-3.19, -0.92]	-.40	.004**
Verblijfsduur procesopvang	0.37	[-0.15, 0.89]	.17	.233
Groeps grootte	0.28	[-.97, 1.53]	.05	.708
Soort opvang	-0.16	[-1.39, 1.08]	-.03	.834
Ligging opvang	-0.26	[-1.50, 0.98]	-.05	.727
Verhuizingen	-0.37	[-1.03, 0.29]	-.13	.352

Noot. Afhankelijke variabele: Levenstevredenheid

b = Regressiecoëfficiënt, BI = Betrouwbaarheidsinterval, β = Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt Bèta,

p = Significantie * $p < .10$ ** $p < .050$ *** $p < .010$

Regressiemodel voor Levenstevredenheid

In het regressiemodel voor levenstevredenheid werd alleen *herkomst* als voorspeller opgenomen. Tabel 10 toont de resultaten voor het model. Dit model was significant, $F(1, 49) = 9.23$ $p = .004$ en verklaarde 15.9 % van de variantie van de levenstevredenheid ($r^2 = .16$, $r^2_{\text{adjusted}} = .14$).

Tabel 10*Regressiemodel voor Levenstevredenheid*

Voorspeller	Model 1				r^2_{adjusted}
	b	90% BI voor b [ondergrens, bovengrens]	β	p	
(Constant)	7.14			<.001	
Herkomst	-2.06	[-3.19, -0.92]	.40	.004*	
					.14

Noot. Afhankelijke variabele: levenstevredenheid

b = Regressiecoëfficiënt, BI = Betrouwbaarheidsinterval, β = Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt

*Bèta, p = Significantie * $p < .10$ ** $p < .050$ *** $p < .010$, r^2_{adjusted} = Aangepaste determinatiecoëfficiënt*

Discussie en Implicaties

Dit onderzoek richtte zich op de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving en levenstevredenheid van alleenstaande gevluchte jongeren met een lopende asielprocedure in de Nederlandse procesopvang. Daarnaast werden demografische en contextuele factoren die hierop van invloed zijn in kaart gebracht. Vergeleken met Nederlandse jongeren (Kinderombudsman, 2024) gaven de alleenstaande gevluchte jongeren gemiddeld een lagere beoordeling voor de kwaliteit van hun opvoedomgeving en waren zij minder tevreden met hun leven. *Herkomst, leeftijd* en *verhuizingen binnen de asielopvang* speelden gezamenlijk een belangrijke rol bij het verklaren van verschillen in de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving tussen de alleenstaande gevluchte jongeren in de procesopvang. *Herkomst* was tevens een verklarende factor voor de verschillen in levenstevredenheid. Het *geslacht, verblijfsduur in de procesopvang, soort opvang* (poa of kwv), *ligging opvang* (op een azc of vrijgevestigd) en *groeps grootte* toonden geen noemenswaardige samenhang met de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving of levenstevredenheid.

De Ervaren Kwaliteit van de Opvoedomgeving

De alleenstaande gevluchte jongeren beoordeelden de kwaliteit van de opvoedomgeving (BIC-totaal en subschalen) gemiddeld tussen voldoende en goed. Dat zij lager scoorden dan hun Nederlandse leeftijdsgenoten, was niet verwonderlijk omdat wetsbare kinderen doorgaans lager scoren op de ervaren kwaliteit van hun opvoedomgeving (Kinderombudsman, 2024). Het sluit aan bij de context van deze jongeren, de verhoogde kwetsbaarheid (Bean et al., 2007; Carlson et al., 2012; Müller et al., 2019) en de negatieve invloed van de onzekerheid over hun toekomstperspectief (Andersson et al., 2021; Jakobsen et al., 2017; Solhaug et al., 2024; Thommessen et al., 2015; Vervliet et al., 2014; Zijlstra et al., 2020). Gemiddeld gaven de jongeren 73.6% van de opvoedcondities van het BIC-model een voldoende of goed. Voor de Nederlandse jongeren was dat 88.6% (Kinderombudsman, 2024). Eerder rapporteerde Kalverboer et al. (2017) bij alleenstaande gevluchte jongeren in grote opvangvoorzieningen een gemiddelde van 21.4%. Een soortgelijk verschil met de huidige studie werd ook gezien bij Zijlstra et al. (2018). Zij rapporteerden bij dezelfde populatie een gemiddelde score van $M = 20.12$ (wat gelijk is $M = 1.92$ op een vierpuntschaal), tegenover $M = 3.19$ in de huidige studie.

Deze grote verschillen kunnen duiden op een positieve culturele bias. In de genoemde studies beoordeelden namelijk niet de jongeren zelf, maar de onderzoekers de kwaliteit van de

opvoedingsomgeving op basis van interviews. Alleenstaande gevluchte jongeren hebben een sterk adaptief vermogen ondanks blootstelling aan verschillende stressoren (Haene & Derluyn, 2018). Hun eigen referentiestandaard kan een belangrijke rol spelen in de beoordeling van zelfrapportages over de subjectieve beleving (Cummins, 2003). Mogelijk vergelijken de jongeren de huidige situatie met omstandigheden in het thuisland of met achtergebleven familie en vrienden (Oppedal et al., 2022). Er kan dus sprake zijn van een overwaardering, wat de interpretatie van de scores beïnvloed.

Een andere verklaring voor de verschillen kan het positief effect zijn van de invoering van het nieuwe opvangmodel in 2016. Grote campussen (plusminus 160 jongeren) met minimale begeleiding werden sindsdien afgeschaft en er werd geïnvesteerd in kwaliteitsverbetering door de invoering van methodische kaders en inzet van meer geschoold personeel (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2019). De ambitie om alle alleenstaande gevluchte jongeren zonder verblijfsvergunning op te vangen in kleinschalige woonvoorzieningen van maximaal 20 jongeren lijkt, mogelijk door de forse toename van deze doelgroep, nog niet gerealiseerd.

Levenstevredenheid

Alleenstaande gevluchte jongeren in de Nederlandse procesopvang rapporteerden ook een lagere levenstevredenheid dan hun Nederlandse leeftijdsgenoten. Zij gaven de tevredenheid met hun leven gemiddeld een 6.2, de Nederlandse jongeren tussen 13-18 jaar gemiddeld 7.5 (offline) en 7.2 (online) (Kinderombudsman, 2024). Deze lagere score is opvallend, aangezien Nederlandse jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond doorgaans 2 á 3% hoger hun levenstevredenheid beoordelen dan hun leeftijdsgenoten. De lagere score in de huidige studie zou kunnen wijzen op een gebrek aan sociale steun, verhoogde stressniveaus en onzekerheid over de toekomst, die bepalend zijn voor de mate van levenstevredenheid (Solhaug et al., 2024; Trimbos-instituut, 2020).

Onderzoek naar levenstevredenheid van alleenstaande gevluchte jongeren is schaars en geeft wisselende resultaten (Solhaug et al., 2024). Vergelijking tussen studies is lastig door verschillen in meetinstrumenten, herkomstgroep, asielstatus en verblijfsduur. Oppedal et al. (2022) rapporteerden gemiddelde scores tussen $M = 7.12$ en 7.28 , terwijl Solhaug et al. (2024) aanzienlijk lagere scores ($M = 4.28$) vonden. Het onderzoek van Huemer et al. (2011) kwam het beste overeen met de huidige studie. Zij rapporteerden bij een vergelijkbare onderzoekspopulatie een gemiddelde score van $M = 6.20$ op een negenpuntschaal (gelijk aan

$M = 6.89$ op een tienpuntschaal). Dit geeft een indicatie dat factoren zoals *verblijfsduur*, *asielstatus*, *woonsituatie* een rol spelen in de beoordeling van levenstevredenheid.

Voorspellende factoren

Herkomst bleek de sterkste voorspeller voor zowel de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving als levenstevredenheid. Daarnaast droegen ook *leeftijd* en *verhuizingen binnen de asielopvang* significant bij aan het model van de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving. Jongeren uit het Midden-Oosten scoorden lager op levenstevredenheid en de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving, dit laatste in combinatie met oudere jongeren en jongeren die vaker waren verhuisd binnen de asielopvang.

Bij interpretatie van de herkomstverschillen moet rekening gehouden worden met de culturele perspectieven, waarmee de jongeren kunnen reageren op vragenlijsten die subjectieve beleving meten, zoals gebruikt in deze studie. Jongeren leren namelijk binnen hun eigen cultuur hoe zij met anderen moeten omgaan en dus ook hoe zij gepast reageren op vragen over hun ervaringen (Cummins, 2003). De resultaten van deze studie onderschrijven, in lijn met eerdere onderzoeken, het belang van cultuurreponsieve benaderingen in de zorg voor alleenstaande gevluchte jongeren (Chase et al., 2008; Derluyn & Broekaert, 2008; Haquebord et al., 2025). Naast de aandacht voor verschillen tussen collectivistische en individualistische culturen, wijzen de bevindingen op het belang om ook de uniciteit van de afzonderlijke herkomstgroepen te erkennen.

De bijdrage van *leeftijd* aan het model voor de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving is lijn met de bevindingen van de Kinderombudsman (2024). Zij vonden onder Nederlandse kinderen verschillen *tussen* de leeftijdscategorieën 8-12 en 13-18 jaar, terwijl in de huidige studie verschillen zichtbaar werden *binnen* de categorie 15-18 jaar. De uitkomsten wijzen erop dat naarmate jongeren ouder worden de opvoedomgeving in de procesopvang mogelijk steeds minder goed aansluit, wat ook een risico vormt voor een positieve transitie naar volwassenheid (Haquebord et al., 2025; Ruitenburg et al., 2022).

De bijdrage van *verhuizingen binnen de asielopvang* aan het model voor de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving sluit aan bij de Kinderrechten, waarin het belang van continuïteit van de opvoedomgeving wordt benadrukt, met name voor kinderen die niet meer thuis kunnen wonen (artikel 20, IVRK). Het (veelvuldig) overplaatsen van jongeren kan traumatiserend zijn en een gezonde ontwikkeling belemmeren (Kor et al., 2021; Nielsen et al., 2008).

De afwezigheid van significante effecten van de overige factoren op de modellen van levenstevredenheid en de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving dient met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden omdat door beperkte steekproefgrootte kleine effecten mogelijk onopgemerkt blijven (type-II fout) (Argesti, 2018). Opvallend was dat de *verblijfsduur in de procesopvang* geen significante bijdrage leverde in beide modellen, terwijl dit op basis van de bevindingen van Nielsen et al. (2008) en Solhaug et al. (2024) wel verwacht werd. Dit verschil kan mogelijk verklaard worden doordat de gemiddelde verblijfsduur in de huidige studie korter was dan van de jongeren in de studie van Solhaug et al. (2024). Daarnaast zou sprake geweest kunnen zijn van een culturele positieve bias. Ook opvallend was dat factoren in de opvangcontext (*soort opvang, ligging opvang, groepsgrootte*) geen significante effecten in de modellen lieten zien.

Eerder onderzoek toont aan dat alleenstaande gevluchte jongeren in grootschalige opvanglocaties minder positief oordeelden over de kwaliteit van de opvoedomgeving, dan de jongeren in opvanggezinnen of kleinschalige woongroepen (Bean et al., 2007; Kalverboer et al., 2017). Dit verschil zou deels verklaard kunnen worden vanuit een positieve culturele bias, maar ook door verschillende perspectieven op groepsgrootte. In de procesopvang worden kleinschalige woonvoorzieningen gekenmerkt door een groepsgrootte van 20 jongeren of meer, ten opzichte van kleinschalige woongroepen van Nidos, waar maximaal 12 jongeren verblijven. In de Nederlandse jeugdzorg zijn kleinschalige woonvoorzieningen nog kleiner, met groepen van 4 tot 6 jongeren. Deze kleine groepen lijken bij te dragen aan een positieve opvoedomgeving, waar vanuit een huiselijke setting, hechte relaties tussen begeleiders en jongeren kunnen ontstaan (Riemersma et al., 2024) wat ook voor de alleenstaande gevluchte jongeren van belang is (Chase et al., 2008). Dit, in tegenstelling tot groepen van 20 jongeren, die in de Nederlandse jeugdzorg ook beschouwd worden als grootschalige voorzieningen. Dit suggereert dat de term voor kleinschalige woonvoorziening misleidend is en het te voorbarig was om hierin effecten te verwachten.

Sterke punten en beperkingen

Voor zover bekend, is dit het eerste onderzoek dat alleenstaande gevluchte jongeren met een lopende asielpcedure in de Nederlandse procesopvang als afzonderlijke onderzoeksgroep benaderd in een studie naar de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving en levenstevredenheid. Zij werden tot nu toe ook buiten beschouwing gelaten van de landelijke Kinderrechtenmonitor (Zijlstra et al., 2023), terwijl zij juist een kwetsbare doelgroep vormen

met een verhoogd risico op psychische gezondheidsproblemen (Bean et al., 2007; Carlson et al., 2012, Müller et al., 2019).

Een zorgvuldige onderzoeksopzet, met aandacht voor taal, context en kwetsbaarheid, maakte deelname voor de alleenstaande gevluchte jongeren mogelijk. Maatregelen zoals meertalige vragenlijsten, inzet van tolkdiensten of ondersteuning door begeleiders en ethische goedkeuring droegen hieraan bij. Zo kregen deze jongeren in de Nederlandse procesopvang de kans om hun ervaringen over de kwaliteit van hun opvoedomgeving en levenstevredenheid te delen, in lijn met hun recht om gehoord te worden (artikel 12, IVRK).

Hoewel deze studie waardevolle inzichten biedt, dient ook met enkele beperkingen worden rekening gehouden. Ten eerste had deze studie een cross-sectioneel design, waardoor statistische samenhang op het meetmoment kan worden vastgesteld, maar geen causale uitspraken mogelijk zijn. Ten tweede was de steekproef relatief klein ($n = 51$). Daarom werd gewerkt met een betrouwbaarheidsinterval van 90% en een alpha van 0.10. Volgens Cohen (1988) kunnen onder deze voorwaarden effectgroottes van $r^2 \approx .30$ met redelijke zekerheid worden vastgesteld. Voor kleinere effecten is echter een grotere steekproef nodig. Interpretatie van de resultaten vereist daarom voorzichtigheid.

De inzet van COA-mentoren was essentieel voor dit onderzoek. Zij motiveerden jongeren tot deelname en ondersteunden, met inzet van telefonische tolken, bij het invullen van vragenlijsten. Deze extra inzet bovenop reguliere taken, werd als zwaar ervaren en leidde tot een beperkte respons op sommige locaties. Hierdoor zijn jongeren op de poa's en jongens ondervertegenwoordigd, wat de resultaten kan beïnvloeden.

Tot slot kunnen, ondanks de beschikbaarheid van de BIC-S in vier talen en de inzet van tolken, taal- en cultuurbarrières het begrip van de vragen beïnvloed hebben. De BIC-S is nog niet cultureel gevalideerd en een positieve culturele bias kan aanwezig zijn. Vooral Afrikaanse jongeren vonden de vragen lastig. Hoewel in de data in beide herkomstgroepen voldoende variantie in de antwoorden lieten zien, kunnen individuele interpretatieverschillen zijn opgetreden.

Implicaties

Deze studie vormde een eerste stap in het verkrijgen van inzicht in de ervaren kwaliteit van de opvoedomgeving en levenstevredenheid van alleenstaande gevluchte jongeren in de Nederlandse procesopvang. Aanbevolen wordt om deze tot nu toe onderbelichte doelgroep structureel te blijven monitoren op deze aspecten. Deze resultaten suggereren dat de BIC-S hierbij een bruikbaar instrument kan zijn, mits aangepast aan de context, beschikbaar in

meerdere talen en ondersteuning bij het invullen. Longitudinaal vervolgonderzoek met een grotere steekproef is nodig om de resultaten met meer zekerheid te onderbouwen en culturele validiteit van de BIC-S vast te stellen.

Daarnaast kan analyse van de kwalitatieve data uit de BIC-S en interviews waardevolle verdieping bieden bij de interpretatie van de kwantitatieve resultaten. Dit kan ook inzicht geven in de mogelijk aanwezige culturele bias en in de factoren die alleenstaande gevluchte jongeren in de Nederlandse procesopvang als steunend of belemmerend ervaren voor de kwaliteit van hun opvoedomgeving en levenstevredenheid.

De resultaten van deze studie onderstrepen het belang van een cultuurresponsieve benadering, afgestemd op leeftijdsspecifieke ontwikkelbehoeften en het beperken van verhuizingenbewegingen binnen de asielopvang. De bevindingen maken duidelijk dat alleenstaande gevluchte jongeren geen homogene groep vormen, maar het essentieel is om oog te hebben voor de unieke kenmerken en achtergronden van verschillende herkomstgroepen. In het bijzonder is aandacht nodig voor jongeren uit het Midden-Oosten en jongeren die de volwassenheid naderen.

Tot slot wijst deze studie op de noodzaak van kritische reflectie op het huidige opvangmodel. Daarbij lijkt specifieke aandacht nodig voor de ontwikkeling van kleinschalige woonvoorzieningen die aansluiten bij de normen van de Nederlandse jeugdzorg. Alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland hebben recht op bijzondere bescherming en bijstand van de staat, wanneer zij niet in hun eigen gezin kunnen verblijven (artikel 20, IVRK) en op gelijke behandeling met Nederlandse kinderen (artikel 2, IVRK).

Onderzoek, praktijk en beleid dienen zich dus samen in te spannen om alleenstaande gevluchte jongeren een veilige haven in de luwte te bieden, zolang zij in afwachting zijn van een asielbesluit.

Referenties

- Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. (2009). Richtlijnen voor de alternatieve zorg voor kinderen. Resolutie A/RES/64/142. Geraadpleegd op 12 juni 2025, van <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/united-nations-guidelines-alternative-care-children>
- Andersson, E. S., Skar, A.-M. S., & Jensen, T. K. (2021). Unaccompanied refugee minors and resettlement: Turning points towards integration. *European Journal of Social Psychology*, 51(3), 572–584. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2761>
- Argesti, A. (2018). *Statistical Methods for the Social Sciences (5th. Edition)*. Pearson Educational Limited.
- Bean, T., Eurelings-Bontekoe, E. & Spinhoven, P. (2007). Course and predictors of mental health of unaccompanied refugee minors in the Netherlands: One year follow-up. *Social Science & Medicine* 64, 1204–1215
<https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2006.11.010>
- Carlson, B., Caciatore, J. & Kimek, B. (2012). A risk and resilience perspective on unaccompanied refugee minors. *Social Work*. v. 57 (3):259-69
<https://doi.org/10.1093/sw/sws003>
- Centraal orgaan opvang asielzoekers (z.d. - a) *Asielopvang van jongeren die alleen naar Nederland komen*. Geraadpleegd op 02-06-2024
<https://www.coa.nl/nl/asielopvang-van-jongeren-die-alleen-naar-nederland-komen>
- Centraal orgaan opvang asielzoekers (z.d. - b) *Personen in de opvang van het COA*. Geraadpleegd op 30-05-2025
<https://www.coa.nl/nl/lijst/personen-de-opvang-van-het-coa>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power for analysis the behavioral sciences (2nd ed.)*. Academic Press. <https://doi.org/10.4324/9780203771587>
- Cummins, R. A. (2003). Life Satisfaction: Measurement Issues and a Homeostatic Model. *Social Indicators Research* 64, 225–256 (2003). <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1023/A:1024712527648>
- De Haene, L. & Derluyn, I. (2018). Werken met vluchtelingenkinderen in pedagogische praktijken; naar een relationele perspectief op de psychosociale gevolgen van gedwongen migratie. *Kind & Adolescent*, 39, 127-142.
<https://doi.org/10.1007/s12453-018-0172-0>
- Derluyn, I., & Broekaert, E. (2008). Unaccompanied Refugee Children and Adolescents: The

- glaring contrast between a legal and a psychological perspective. *International Journal of Law and Psychiatry*, 31(4), 319-330.
<https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2008.06.006>
- Hacquebord, L., Zijlstra, E., Post, W., & Smit, M. (2025). We Guide Them to Independence. Experiences of Professionals Involved in the Transition to Adulthood of Unaccompanied Refugee Adolescents. *Child & Family Social Work*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1111/cfs.13305>
- Huemer, J., Karnik, N., Voelkl-Kernstock, S., Granditsch, E., Plattner, B., Friedrich, M., & Steiner, H. (2011). Psychopathology in African Unaccompanied Refugee Minors in Austria. *Child Psychiatry & Human Development*, 42(3), 307–319. <https://doi.org/10.1007/s10578-011-0219-4>
- Immigratie- en Naturalisatiedienst (z.d. - a). *Asiel: laatste ontwikkelingen. Update 14 mei 2024*. Geraadpleegd op 16-06-2024 <https://ind.nl/nl/asiel-laatste-ontwikkelingen>
- Immigratie- en Naturalisatiedienst (z.d. - b). *Voorlopig geen beslissing op asielaanvragen Syrië. Update 9 december 2024*. Geraadpleegd op 20-06-2025 <https://ind.nl/nl/nieuws/voorlopig-geen-beslissing-op-asielaanvragen-syrie>
- Jakobsen M, Meyer DeMott MA, Wentzel-Larsen T. & Heir, T. (2017). The Impact of the Asylum Process on Mental Health: a Longitudinal Study of Unaccompanied Refugee Minors in Norway. *BMJ Open* 2017;7: e015157.
<https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-015157>
- Jongepier, N. & Struijk, M. (2008). Tijd voor herwaardering van het pedagogisch basisklimaat. *Jeugd en Co Kennis*, v2, n4, 19-25.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/cfs.12272>
- Kalverboer, M., Zijlstra, E., van Os, C., Zevulun, D., ten Brummelaar, M. & Beltman, D. (2017) Unaccompanied Minors in the Netherlands and the Care Facility in which they Flourish Best. *Child & Family Social Work*, 22: 587–596.
<https://doi.org/10.1111/cfs.12272>
- Kinderombudsman (2024). *Als je het ons vraagt*. Geraadpleegd op 6 april 2025, van <https://www.kinderombudsman.nl/publicaties/als-je-het-ons-vraagt-2024>
- Kok, J. (1984). *Specifiek opvoeden. Orthopedagogische theorie en praktijk*. Academische Uitgeverij.
- Kor, K., Fernandez E. & Spangaro J. (2021). Practitioners' Experience of Implementing Therapeutic Residential Care: A multi-Perspective Study. *Children and Youth Services Review*, 131. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106301>

- Knorth, E. J., & Harder, A. T. (2021). Residential Care for Children and Youth in the Netherlands: High Difficulties in Lowlands. In *Revitalizing residential care for children And youth: Cross-National Trends and challenges*. Oxford Academic. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1093/oso/9780197644300.001.0001>
- Leipoldt, J. D., Harder, A. T., Kaye, N. S., Grietens, H., & Rimehaug, T. (2019). Determinants and Outcomes of Social Climate in Therapeutic Residential Youth Care: A systematic review. *Children and Youth Services Review*, 99, 429-440. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.02.010>
- Müller, L. R. F., Büter, K. P., Rosner, R., & Unterhitzenberger, J. (2019). Mental Health and Associated Stress Factors in Accompanied and Unaccompanied Refugee Minors Resettled in Germany: A cross-sectional study. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 13. <https://doi.org/10.1186/s13034-019-0268-1>
- Nielsen, S. S., Norredam, M. K., Christansen, L., Obel, C., Hilden, J., & Krasnik, A. (2008). Mental Health among Children Seeking Asylum in Denmark: The Effect of Length of stay and number of Relocations. A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 8, 293. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-8-293>
- Nijhof, K. S., Laninga-Wijnen, L., Mulder, E., Van Domburgh, L., Popma A., & Konijn, C. (2020). Kleinschalige groepen binnen de jeugdhulp: een eerste verkenning. *Kind Adolesc*, 41(1), 187– 204 (2020). <https://doi.org/10.1007/s12453-020-00236-6>
- Oppedal, B., Keles, S. & Røysamb, E. (2022). Subjective Well-Being Among Unaccompanied Refugee Youth: Longitudinal Associations With Discrimination and Ethnic Identity Crisis. *Frontiers in Psychology*, 13:920657. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.920657>
- Pinchover, S., & Attar-Schwartz, S. (2014). Institutional social climate and adjustment difficulties of adolescents in residential care: the mediating role of victimization by peers. *Children and Youth Services Review*, 44, 393–399. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.07.005>.
- Riemersma, Y.G., Zijlstra, A.E., Kalverboer, M.E., Post, W.J. & Harder, A.T. (2024). A Place to Feel at Home? An Exploratory Study of the Perceived Living Environment in Home-Like Groups, Family-Style Group Homes, and Traditional Residential Youth Care. *Residential Treatment for Children & Youth*. <https://doi.org/10.1080/0886571X.2024.2333749>
- Ros, N., van der Helm, G.H.P., Wissink, I., Schaftenaar, P., & Stams, G.J.J.M. (2013). Institutional climate and aggression in a secure psychiatric setting. *The Journal of*

- Forensic Psychiatry and Psychology*. <https://doi.org/10.1080/14789949.2013.848460>
- Rousseau, C., Said, T. M., Gagné, M.-J., & Bibeau, G. (1998). Between myth and madness: The premigration dream of leaving among young Somali refugees. *Culture, Medicine and Psychiatry*, 22(4), 385–411. <https://doi.org/10.1023/A:1005409418238>
- Ruitenburg, M., de Jong A., Verheul R., Haji S., Tuzgöl S. & Naaktgeboren S. (2022). *Alleen volwassen woorden. Onderzoek Naar Knelpunten bij Overgang Meerderjarigheid amv's met Verblijfsstatus. Onderzoek naar knelpunten bij transitie naar meerderjarigheid voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen met een verblijfsvergunning*. De Kinderombudsman en de Nationale Ombudsman. Geraadpleegd op 1 juli 2025 van, <https://www.kinderombudsman.nl/publicaties/alleen-volwassen-woorden>
- Solhaug A.K., Oppedal, B., Røysamb, E & Calam, R. (2024). Life Satisfaction among Unaccompanied Refugee Minors: Associations with Traumatic Events and Daily Hassles. *Journal of Child & Adolescent Trauma*. <https://doi.org/10.1007/s40653-023-00579-1>
- Thommessen, S. A., Corcoran, P., & Todd, B. (2015). Experiences of arriving to Sweden as an unaccompanied asylum-seeking minor from Afghanistan: An interpretative phenomenological analysis. *Psychology of Violence*, 5, 374–383. <https://doi.org/10.1037/a0038842>
- Trimbos-Instituut (2020). *Geluk onder druk? Onderzoek naar het mentaal welbevinden van jongeren in Nederland*. Unicef. Geraadpleegd op 1 juli 2025 van, <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/sites/31/2021/09/af1785-geluk-onder-druk.pdf>
- Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2019, 2 januari). *Evaluatie nieuw opvangmodel alleenstaande minderjarige vreemdelingen* (Bijlage 868286). Geraadpleegd op 15 juni 2025 van, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-868286.pdf>
- Van den Tillaart, J., Eltink, E., Stams, G.J., van der Helm, G.H.P., & Wissink, I. (2018). Aggressive Incidents in Residential Youth Care. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 2018, Vol. 62(13) 3991–4007. <https://doi.org/10.1177/0306624X18758898>
- Van der Helm, P. (2011). *First do no Harm. Living Group Climate in Secure Juvenile Correctional Institutions* (proefschrift). SWP Uitgeverij
- Van Schie, L., Mulder, E., Nijhof, K., Van Domburgh, L., Harder, A., Konijn, C., Kolkman,

- J., Kranenburg, M., Lekkerkerker, L., & Popma, A. (2020). Longitudinale effectmonitor jeugdzorgplus. Kleine groepen bij grote problemen: kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdhulp. ZonMw. https://pure.eur.nl/ws/portalfiles/portal/45284173/Eindrapportage_ZonMw_2020_kleine_groepen_bij_grote_problemen.pdf
- Vervliet, M., Lammertyn, J., Broekaert, E., & Derluyn, I. (2014). Longitudinal follow-up of the mental health of unaccompanied refugee minors. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 23(5), 337–346. <https://doi.org/10.1007/s00787-013-0463-1>
- Vis, S., Strandbu, A., Holtan, A. & Thomas, N. (2011). Participation and health – a research review of child participation in planning and decision-making. *Child & Family Social Work Volume 16, Issue 3*, 325-3. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00743.x>
- Whittaker, J. K., Holmes, L., Del Valle, J. C. F., & James, S. (2022). *Revitalizing Residential Care for Children and Youth: Cross-National Trends and Challenges*. Oxford Academic. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1093/oso/9780197644300.001.0001>
- Zevelun, D., Post, W.J., Zijlstra, A.E., Kalverboer, M.E. & Knorth, E.J. (2019) The Best Interests of the Child from Different Cultural Perspectives: Factors Influencing Judgements of the Quality of Child-Rearing Environment and Construct Validity of the Best Interests of the Child-Questionnaire (BIC-Q) in Kosovo and Albania. *Child indicators research* 12:331-351. <https://doi.org/10.1007/s12187-018-9543-6>
- Zijlstra, A. E. (2012). *In the best interest of the child? A study into a decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioral scientific perspective*. PhD Thesis, University of Groningen.
- Zijlstra, A.E., Kalverboer M.E., Post, W.J., Ten Brummelaar, M.D.C. & Knorth, E.J. (2013). Could the BIC-Q be a discussion-support tool to predict the development of asylum-seeking children? *International Journal of Law and Psychiatry* 36; 129-135 <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijlp.2013.01.005>
- Zijlstra, A.E., Menninga, M.C., Van Os, E.C.C. & Kalverboer, M.E. (2020) They ask for protection: An Exploratory Study into Experiences with Violence among Unaccompanied Refugee Children in Dutch Reception facilities. *Child abuse & Neglect* 103. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104442>
- Zijlstra, A.E., Menninga, M. C., Van Os, E. C. C., Rip, J. A., Knorth, E. J. & Kalverboer, M.E. (2019). ‘There is No Mother to Take Care of You’. Views of Unaccompanied

Children on Healthcare, Their Mental Health and Rearing Environment. *Residential Treatment for Children & Youth*, 36:2, 118-136.

<https://doi.org/10.1080/0886571X.2018.1559118>

Zijlstra, A.E., Post, W.J., Hopman, M., De jong, A. & Kalverboer, M.E. (2023). The Best Interests of The Child Self-Report (BIC-S): Psychometric Properties of the Adapted Version of the BIC-S used as a Monitoring Instrument to Measure the Quality of The Children's Rearing Environment From a Children's Rights Perspective. *Child indicators research*, 16, 1341-1361. <https://doi.org/10.1007/s12187-023-10010-8>

Bijlage A - De Veertien Pedagogische Conditie van het BIC-Model

Factoren in het (vervangende) gezin

1	Adequate verzorging	De zorg voor de gezondheid van de alleenstaande minderjarige en het welbevinden door de mentoren van COA. Een plek om te wonen, kleding om te dragen, voldoende eten en drinken en (enkele) persoonlijke spullen. Er is voldoende inkomen om dit te bekostigen.
2	Veilige fysieke directe omgeving	Een veilige fysieke directe omgeving biedt de alleenstaande minderjarige fysieke bescherming. Dit impliceert de afwezigheid van fysiek gevaar in de procesopvang of in de buurt. De alleenstaande minderjarige blijft vrij van gevaarlijke stoffen, drugs, geweld, mishandeling of misbruik.
3	Affectief klimaat	Mentoren van COA bieden de alleenstaande minderjarige emotionele bescherming, ondersteuning en begrip. Er is een band tussen de alleenstaande minderjarige en de mentoren van COA.
4	Ondersteunende flexibele opvoedingsstructuur	Een ondersteunende flexibele opvoedingsstructuur houdt onder andere in: voldoende dagelijkse routine, aanmoediging, realistische eisen, regels, grenzen, instructies en inzicht in bedoeling van de regels, voldoende ruimte voor de eigen wensen en gedachten van de alleenstaande minderjarige, voldoende ruimte om te experimenteren en te onderhandelen over wat belangrijk is voor de alleenstaande minderjarige, niet meer verantwoordelijkheid dan de alleenstaande minderjarige kan dragen.
5	Adequaat voorbeeldgedrag opvoeders	Mentoren van COA geven het goede voorbeeld en geven de alleenstaande minderjarige gelegenheid om zich te verenigen met hun gedrag, waarden en (culturele) normen, voor nu en in de toekomst.
6	Interesse	Mentoren van COA tonen interesse in de activiteiten van de alleenstaande minderjarige en diens kijk op de wereld.
7	Continuïteit in opvoeding en verzorging, toekomstperspectief	Mentoren van COA brengen de alleenstaande minderjarige groot op een manier dat deze hechtingsrelaties kan aangaan. Basisvertrouwen wordt gecontinueerd door dat mentoren van COA beschikbaar zijn voor de alleenstaande minderjarige. De alleenstaande minderjarige ervaart toekomstperspectief.

Factoren in de samenleving

8	Veilige fysieke
wijdere omgeving	De buurt waar de alleenstaande minderjarige opgroeit is veilig, als ook de maatschappij waar het in leeft. Criminaliteit, oorlog, natuurrampen, infectieziekten vormen geen bedreiging voor de ontwikkeling van de alleenstaande minderjarige.
9	Respect	De behoeften, wensen, gevoelens en zorgen van de alleenstaande minderjarige worden serieus genomen door de omgeving en de maatschappij waar de alleenstaande minderjarige oproeit.
10	Sociaal netwerk	De alleenstaande minderjarige en diens familie hebben steunbronnen in hun familie waar zij van op aan kunnen.
11	School en vrije tijd	De alleenstaande minderjarige ontvangt passende educatie en krijgt de gelegenheid op diens persoonlijke talenten te ontwikkelen.
12	Omgang met
leeftijdsgenoten	De alleenstaande minderjarige krijgt de gelegenheid om contact te hebben met leeftijdsgenoten in verschillende situaties die passend zijn bij diens perceptie van de wereld en ontwikkelingsleeftijd.
13	Adequaat
voorbeeldgedrag
samenleving	De alleenstaande minderjarige is in contact met andere jongeren en volwassenen, die voorbeelden zijn voor het huidige en toekomstige gedrag en de belangrijke sociale normen en waarden bijbrengen.
14	Stabiliteit in
levensomstandigheden
en
toekomstperspectief	De omgeving waar de alleenstaande minderjarige opgroeit, verandert niet plotseling en onverwacht. Er is continuïteit in de levensomstandigheden. Belangrijke veranderingen worden met de alleenstaande minderjarige voorbereid. Personen met wie de alleenstaande minderjarige zich kan identificeren en steunbronnen zijn continu beschikbaar voor de alleenstaande minderjarige, als ook de mogelijkheid om relaties aan te gaan met mensen die dezelfde taal spreken. De maatschappij biedt de alleenstaande minderjarige kansen en toekomstperspectief.

Noot: Aangepast overgenomen uit “The Best Interest of The Child Self-Report (BIC-S): Psychometric Properties of the Adapted Version of the BIC-S used as a Monitoring Instrument to Measure the Quality of The Children’s Rearing Environment from a Children’s Rights Perspective” door Zijlstra, A.E., Post, W.J., Hopman, M., De Jong, A. & Kalverboer, M.E., 2023, *Child Indicators Research*, 16, p. 1343
(<https://doi.org/10.1007/s12187-023-10010-8>)

Bijlage B – BIC-S voor alleenstaande gevluchte jongeren in de procesopvang

Q1 Wat is de code die je hebt ontvangen van COA?

Welkom bij dit onderzoek! De vragen in dit onderzoek gaan over het wonen in de COA-opvang. We willen graag weten wat jij van de COA-opvang vindt en hoe tevreden jij bent met je leven. We beginnen met een aantal algemene vragen over jou.

Q2 Wat is jouw leeftijd?

	13	14	15	16	17	18
Leeftijd						

Q3 Wat is jouw geslacht?

- Man
- Vrouw
- Anders

Q4 Wat is jouw land van herkomst?

- Afghanistan
- Algerije
- Eritrea
- Ethiopië
- Gambia
- Jemen
- Marokko
- Somalië
- Syrië
- Tunesië
- Anders, namelijk

Q5 Sinds hoeveel maanden ben je in Nederland?

- 0 - 6
 - 7 - 12
 - 13 - 18
 - 19 - 24
 - > 24
-

Q6 Op welke COA-opvanglocatie verblijf je?

- [naam locatie A]
 - [naam locatie B]
 - [naam locatie C]
 - [naam locatie D]
 - [naam locatie E]
 - [naam locatie F]
 - [naam locatie G]
 - [naam locatie H]
 - Anders, namelijk _____
-

Q7 Sinds hoeveel maanden verblijf je op deze locatie van COA?

- 0 - 6
 - 7 - 12
 - 13 - 18
 - 19 - 24
 - > 24
-

Q8 Hoe vaak ben je verhuisd van opvangplek in Nederland?

- 1
 - 2
 - 3
 - > 3
-

Q9 Welk cijfer geef je aan jouw leven?

Hieronder zie je een schaal van 1 tot 10 over hoe tevreden jij bent met jouw leven. De 1 is een onvoldoende. Dat betekent: Je hebt het slechtst mogelijke leven dat je je kan voorstellen. De 10 is heel erg goed. Dat betekent: Je hebt het best mogelijke leven dat je je kan voorstellen. Wil jij op de schaal van 1 tot 10 het cijfer aanvinken wat het beste past bij hoe jij jouw leven op dit moment ervaart?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Tevredenheid met het leven

Q10 Wat wil je daarover vertellen?

Q11 Wat moet er volgens jou veranderd worden voor een (iets) fijner leven in de COA-opvang?

De volgende vragen gaan over het wonen in de COA-opvang. Als jongere moet je een fijn leven kunnen hebben en goed kunnen opgroeien. Daarvoor zijn een heleboel dingen nodig. Je leest wat er allemaal nodig is om fijn, veilig en gezond op te kunnen groeien. Kun je aanvinken wat er goed gaat en wat er minder goed gaat bij jou op de COA-opvang? Je kan bij elke vraag uitleggen waarom je dit vindt, maar dat hoeft niet.

Q12 1. Verzorging

Hiermee bedoelen we:

- Genoeg te eten en te drinken
- Genoeg kleding
- Genoeg slaap
- Een dokter wanneer het nodig is

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
- Matig
- Voldoende
- Goed

Q13 Wat wil je daarover vertellen?

Q14 2. Veiligheid in huis

Hiermee bedoelen we:

- Je voelt je veilig bij jou thuis in de COA-opvang
- Er wordt bij jou thuis in de COA-opvang geen geweld gebruikt
- Er wordt bij jou thuis in de COA-opvang geen drugs gebruikt
- Er wordt bij jou thuis in de COA-opvang niet gescholden

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q15 Wat wil je daarover vertellen?

Q16 3. Liefde en aandacht van COA-mentoren

Hiermee bedoelen we:

- Je voelt je door hen begrepen
- Ze hebben tijd voor je als je ze nodig hebt
- Je hebt een goede band met ze

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q17 Wat wil je daarover vertellen?

Q18 4. Structuur, regels en ondersteuning:

Hiermee bedoelen we:

- Op een vaste tijd opstaan
- Elke dag naar school gaan
- Er zijn afspraken en regels waar jij je aan moet houden
- Er is iemand die je helpt als dat nodig is

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
- Matig
- Voldoende
- Goed

Q19 Wat wil je daarover vertellen?

Q20 5. Het goede voorbeeld krijgen van COA-mentoren

Hiermee bedoelen we:

- Ruzie wordt uitgepraat
- Ze leggen dingen uit als je iets niet snapt
- Ze zorgen goed voor zichzelf en anderen

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q21 Wat wil je daarover vertellen?

Q22 6. Interesse van de COA-mentoren in wat jij belangrijk vindt

Hiermee bedoelen we:

- Je kunt je verhaal bij iemand kwijt
- Ze luisteren naar jouw ideeën en wensen
- Je kan met iemand praten als je problemen hebt
- Je mag zelf kiezen wat jij op een dag wilt doen

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q23 Wat wil je daarover vertellen?

Q24 7. Opvoeding (in Nederland)

Hiermee bedoelen we:

- Er wordt altijd goed voor je gezorgd
- Er staat altijd iemand voor je klaar
- Je hebt contact met volwassenen die belangrijk voor je zijn, of die langere tijd voor je hebben gezorgd (bijvoorbeeld familieleden of pleegouders)

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q25 Wat wil je daarover vertellen?

Q26 8. Veiligheid in de buurt (de omgeving waar je woont)

Hiermee bedoelen we:

- Je voelt je veilig in de buurt
- Er is weinig ruzie in de buurt
- Er wordt niet vaak ingebroken
- Er is geen crimineel gedrag
- Er hangen geen vervelende mensen of jongeren rond

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q27 Wat wil je daarover vertellen?

Q28 9. Respect

Hiermee bedoelen we:

- Je wordt niet anders behandeld dan andere jongeren die jij kent (bijvoorbeeld om je geloof, om hoe je eruitziet, omdat je arm of rijk bent, of omdat je een handicap hebt)
- Je hebt het gevoel dat anderen rekening houden met wie jij bent
- Je hebt het gevoel dat je dezelfde kansen krijgt als andere jongeren
- Je kunt alleen zijn wanneer jij dat wilt
- COA-mentoren of anderen lezen niet zomaar mee met je WhatsApp-gesprekken, e-mails of brieven

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
- Matig
- Voldoende
- Goed

Q29 Wat wil je daarover vertellen?

Q30 10. Andere volwassenen bij wie je terecht kan

Hiermee bedoelen we:

- Behalve je COA-mentoren zijn er andere mensen die jou helpen. Bijvoorbeeld andere familie, buren of leraren
- Je kunt bij familieleden, buren, leraren of andere mensen terecht als je vragen hebt of extra hulp nodig hebt
- Je zit bij een sportclub of vereniging

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q31 Wat wil je daarover vertellen?

Q32 11. School en vrije tijd

Hiermee bedoelen we:

- Je vindt het niet vervelend om naar school te gaan
- Je krijgt op school genoeg hulp en steun, zodat je goed kunt leren
- Je krijgt de kans om in je vrije tijd de dingen te doen die je leuk vindt of waar je goed in bent (bijvoorbeeld sport, muziek, toneel, scouting of skateboarden)

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q33 Wat wil je daarover vertellen?

Q34 12. Contact met vrienden

Hiermee bedoelen we:

- Je doet leuke dingen met je vrienden
- Je kunt goed met je vrienden opschieten
- Je voelt je begrepen door hen
- Ze houden rekening met wie jij bent

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q35 Wat wil je daarover vertellen?

Q36 13. Het goede voorbeeld krijgen van mensen die jij kent

Hiermee bedoelen we:

- Kinderen en volwassenen die jij kent zorgen goed voor zichzelf en voor anderen
- Kinderen en volwassenen die jij kent helpen elkaar graag
- Kinderen en volwassenen die jij kent behandelen elkaar met respect (zijn aardig voor elkaar)
- Kinderen en volwassenen die jij kent hebben een positieve invloed op je

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q37 Wat wil je daarover vertellen?

Q38 14. Zekerheid in je leven (in Nederland)

Hiermee bedoelen we:

- Je hebt vertrouwen in je toekomst
- Je woont sinds je in Nederland bent langere tijd op één plek (je bent niet vaak verhuisd)
- Als er iets verandert dan wordt dat met jou besproken
- Je bent sinds je Nederland bent niet plotseling van school gewisseld
- Er zijn in Nederland geen grote dingen gebeurt in je leven die je moeilijk of vervelend vond

Hoe is dat in jouw leven?

- Onvoldoende
 - Matig
 - Voldoende
 - Goed
-

Q39 Wat wil je daarover vertellen?

Q40 De vragenlijst is nu bijna klaar. Wil je verder nog iets vertellen over jouw leven bij de COA-opvang?
